

Motion till riksdagen 2011/12:Sk276

av **Kajsa Lunderquist (M)**

Skattemärkning för legal tobak

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade insatser mot den illegala handeln med tobak.

Motivering

Handeln med obeskattad tobak är en omfattande verksamhet i Sverige. Konsumtionen av illegala cigaretter uppgår idag till cirka 12 procent av totalkonsumtionen. Vissa regioner, framförallt Skåne, är speciellt utsatta och den illegala handeln uppgår där till 25–30 procent. Smuggelcigaretter säljs öppet i butiker, och det har rapporterats att så mycket som varannan butik säljer obeskattade cigaretter.

Den omfattande illegala försäljningen av tobak hotar många delar av samhället. Laglydiga handlare runt om i Sverige slås ut till följd av stora kundförluster och handelsorganisationer uppger att handlare kontinuerligt utsätts från påtryckningar från ligor att sälja illegala varor.

De enda som vinner på verksamheten med illegal tobak är den organiserade brottsligheten. Tullverket rapporterar att den organiserade brottsligheten tjänar miljoner på cigarettsmuggling. Den bakomliggande orsaken till att just cigaretter är en förmånlig produkt att smuggla är framförallt den stora efterfrågan på billiga produkter till följd av höga priser på tobak. Trots det tydliga sambandet mellan höga skatter på tobak och smuggling har Sverige under längre tid valt att driva en aggressiv skattepolitik som drivit upp priserna som en del av folkhälsopolitiken.

Men även folkhälsan blir lidande med höga tobakspriser då billig tobak finns att köpa i varannan butik. Smuggeltobaken är inte bara illegal, den kan även vara än mer hälsofarlig än den lagliga tobaken. De illegala produkterna säljs dessutom helt utom kontroll, vilket leder till att även minderåriga lättare kommer i kontakt med dessa produkter.

Fel! Okänt namn på

Detta har uppmärksammats av både Socialdepartementet och polisen. Det bör således vara av intresse för Socialdepartementet, och underliggande myndigheter såsom Folkhälsoinstitutet, att hantera problemet med illegal tobak. Istället för att presentera ytterligare förbud, regleringar och drastiska skattehöjningar bör man fokusera på sätt att upprätthålla befintliga regelverk. På så sätt förbättras möjligheterna till att hantera det utbredda problemet som smuggeltobaken utgör och det kan bli enklare att nå uppsatta folkhälsomål.

Även de låga straffrättsliga sanktionerna ökar incitamenten för att smuggla cigaretter. Det är idag stora straffrättsliga skillnader mellan att exempelvis smuggla narkotika och tobak. Medan straffen för narkotikasmuggling skärpts är straffen för tobaksmuggling oförändrade. Straffskalan för cigarettsmuggling bör ses över med ambitionen att minska incitamentet att smuggla.

Tullverkets beslag har under senare år ökat markant. Detta är en positiv utveckling, och att ytterligare öka Tullverkets resurser för att prioritera detta område är önskvärt.

Även tillsynen hos kommunerna måste förbättras och förenklas. Kommuner har sedan 2010 möjlighet att utfärda försäljningsförbud till butiker som bryter mot tobakslagen, ett viktigt verktyg för att hantera problemet med förekomsten av illegala varor. Sedan möjligheten infördes har dock inte en enda kommun utfärdat ett sådant förbud.

Folkhälsoinstitutet som tillsynsmyndighet bör ta en mer aktiv roll i att stödja kommuner till att förbättra sin tillsyn och använda sig av de lagmässiga verktyg som finns. För att motverka den utbredda försäljningen av illegala varor hos butiker bör man också se över om ett licensieringssystem för tobakshandlare kan införas och därmed underlätta tillsynen.

Ett annat stort problem för tillsynsarbetet är att man idag inte alltid kan skilja obeskattade och beskattade varor åt. Många illegala varor som säljs har svenska varningstexter, och det är således inte uppenbart om skatt är erlagd eller inte.

Genom att införa en skattemärkning av tobaksprodukter, som många andra europeiska länder redan har gjort, skulle tillsynen underlättas för kommunens personal då man direkt skulle kunna avgöra om varan är beskattad eller inte. Skattemärkning skulle även underlätta kontroller vid gränsen.

En annan intressant lösning vore att införa en fastprismärkning där tobaksproduktens pris tydligt framgår av förpackningen. Båda dessa alternativ tydliggör illegal försäljning av tobak och försvårar därmed handeln betydligt.

Stockholm den 3 oktober 2011

Kajsa Lunderquist (M)